

TOWARZYSTWO
PRZYJACIÓŁ
SULEJÓWKA

Mieczysław Tytus Kowalski (1.01.1876-25.09.1944), prawnik i ekonomista. Studiował w Zurichu i Wiedniu. Był poliglotą, znał 5 języków obcych (rosyjski, niemiecki, francuski, włoski i angielski). Kolekcjonował sztukę. Urodził się w Warszawie jako drugie z trojga dzieci Tytusa Bronisława Kowalskiego (1845-1915) i Marii z Sosnowskich (1851?-1919). Był dwukrotnie żonaty: z Różą z Sokołowskich h. Gozdawa (1888-1939) i z Marią z Maleckich (1899-1985, ślub w 1921), miał sześcioro dzieci: Zbigniewa, Tytusa Janusza, Halinę i Przemysława z małżeństwa z Różą oraz Mieczysława, zwanego Sławkiem i Bożenę z małżeństwa z Marią. Mieczysław Tytus Kowalski mieszkał w Warszawie, gdzie miał mieszkania, kamienice i wybudowaną w 1937 r. willę przy ul. Goszczyńskiego.

Ojciec Mieczysława, szlachcic, Tytus Kowalski, był powstańcem styczniowym, któremu w ramach represji skonfiskowano majątek i zesłano na 7 lat na Syberię. Wg relacji wnuczki przeżył polując i ze skórami soboli uciekł do Anglii, gdzie dorobił się majątku i jako człowiek zamożny wrócił do Polski. Tu wszedł w spółkę z Julianem Penkałą w istniejący od 1870 r. skład futer mieszczący się przy ul. Senatorskiej 10. Tytus Kowalski rozszerzył działalność i do sprzedaży detalicznej i magazynu futer dołączył też sprzedaż hurtową. Zmarł w 1915 r. zostawiając firmę synowi. W 1921 r. Mieczysław Tytus Kowalski, Stanisław Ocetkiewicz, Arpad Chowańczak, Stefan Jabłkowski, Stanisław Gaszyński, Tadeusz Herse, Feliks Kasperski, Jan Orsagh i Feliks Schneider założyli spółkę akcyjną Polskie Towarzystwo Handlu i Przemysłu Futrzanego „Futro”, z własną fabryką zatrudniającą 100 osób. Był to jedyny w Polsce zakład zajmujący się wyprawą i farbowaniem futer. Miała na celu uniezależnienie się branży futrzarskiej od Niemiec. W 1922 r. Mieczysław Tytus, Stanisław Ocetkiewicz i Antoni Wysocki założyli spółkę akcyjną „Przemysł Futrzany Tytus Kowalski”, z kapitałem zakładowym 25 mln marek polskich. W roku 1928/1929 r. obrót firmy wynosił 1,4 mln zł. Zatrudniała 25 robotników, 10 urzędników, 1 osobę personelu technicznego. W 1932 r. firma zmieniła siedzibę i po 62 latach przeniosła się na ul. Nowy Świat 55. Prawdopodobnie w skutek kryzysu lat trzydziestych sytuacja firmy znacznie się pogorszyła i 13.05.1932 r. decyzją Sądu Okręgowego w Warszawie zarządzone zostało otwarcie postępowania układowego z wierzycielami firmy, a 22.12.1932 r. Sąd Okręgowy w Warszawie ogłosił jej upadłość. Ale już 19.06.1933 r. Mieczysław Kowalski utworzył spółkę z Samuelem Mojsiejem Chainem pod nazwą „M. Tytus Kowalski i S-ka, S-ka z o.o.” z kapitałem 50.000 zł, której celem był wyrób i handel konfekcją oraz skórami futrzanymi i kontynuował działalność. W 1937 r. spółka znalazła się wśród firm założycielskich Ogólnopolskiego Zrzeszenia Importerów, Eksporterów i Przetwórców Futer. W dn. 27.12.1938 r. Mieczysław Kowalski ustąpił ze stanowiska prezesa zarządu. Wg relacji Aliny Mazurkiewicz, córki kuśnierki Neli z firmy „Tytus Kowalski”, zrealizowanej dla Muzeum Powstania Warszawskiego, firma została zlikwidowana po

bombardowaniu w 1939 r. W czasach swej świetności firma futrzarska „Tytus Kowalski” posiadała skład futer i własną pracownię, a modele sprowadzała z Francji. Była m.in. przedstawicielem na Polskę paryskiej firmy Revillon Freres. Nagradzano ją w Polsce i za granicą (wystawa sportowa w Warszawie 1903 r. - Złoty Medal za futrzane kostiumy sportowe męskie i damskie czy Grand Prix i Złoty medal na Wystawie Progress w Paryżu w 1927 r.). Była uznawana za ekskluzywną. Futra od Kowalskiego nosiły gwiazdy sceny (jak Maria Gorczyńska), żony polityków (choćby premierowa Składkowska), czy miss Polski. Zakład uczestniczył w pokazach mody i konkursach wystaw.

Mieczysław Kowalski działał w różnych gremiach. W czasie wojny polsko-bolszewickiej 1920 r. był kierownikiem podsekcji doraźnej pomocy w sekcji gospodarczej Obywatelskiego Komitetu Wykonawczego Obrony Państwa i członkiem Komisji Odznaki Ofiarnych OKOP przy tym komitecie, z funkcją zastępcy jej Przewodniczącego gen. Józefa Hallera. Działał również w Stowarzyszeniu Kupców Polskich, gdzie był długoletnim prezesem Koła Kupców Branży Futrzarskiej. W 1938 r. znalazł się w gronie przedsiębiorców z branży futrzarskiej w Komitecie Przywozowym Rady Handlu Zagranicznego.

Mieczysław Tytus Kowalski zginął 25.09.1944 r. wraz ze swoim synem Mieczysławem przed domem przy ul. Goszczyńskiego 11 w Warszawie, gdy Niemcy namierzili umieszczoną tam powstańczą radiostację. Na prośbę siostry Marii - Ireny Cywińskiej i jej syna Janusza Cywińskiego, żołnierzy AK, Mieczysław i Maria Kowalscy na dwóch kondygnacjach willi zakwaterowali powstańców warszawskich, a sami przenieśli się z dziećmi do sutereny. Powstańcy zdążyli się wycofać zanim wkroczyli Niemcy, ale pozostałych mieszkających w domu mężczyzn rozstrzelano (poza Kowalskimi zabito również lokatora Czaplickiego i jego ojca). Mieczysław Tytus Kowalski pochowany został w grobowcu rodzinnym na Starych Powązkach. Zwłok jego syna nie odnaleziono.

Z Sulejówkiem Mieczysław T. Kowalski związał się 20.03.1924 r., kiedy nabył w prezencie dla żony Marii nieruchomość „Willa Błękitna” przy ul. Poniatowskiego. Na posesji stał, wybudowany prawdopodobnie przez rosyjskiego oficera ok. 1900 r., drewniany parterowy dom w stylu szwajcarskim. Rodzina Kowalskich przyjeżdżała tu w sezonie letnim. Córka Bożena wspominała willę z ogromnym ogrodem i rosarium. Mieczysław Tytus Kowalski był pierwszym prezesem Stowarzyszenia Przyjaciół Sulejówka w latach 1925-33. W willi „Błękitna” odbywały się zebrania zarządu Stowarzyszenia Przyjaciół Sulejówka (np. 18.08.1928 r.), ale początkowo jako siedziba SPS figurował jego warszawski adres przy Kapucyńskiej 7. Dopiero w 1934 r., trzeci prezes SPS Ryszard Paszko zmienił statut i formalną siedzibę organizacji na Sulejówek. Po ustąpieniu z funkcji prezesa, Mieczysław Kowalski pozostał nadal członkiem SPS. Na zebraniu zarządu, w dn. 16.06.1935 r. pojawił się jako gość z pomysłem (wspólnie ze Stanisławem Śliwińskim) stworzenia na wydzierżawionym od wojska terenie poligonu parku ludowego im. Marszałka Piłsudskiego. Do realizacji tego pomysłu powołano komisję, w składzie której się znalazł. Pomysł znalazł przychylność zarówno Szefa Administracji Armii (w 1935 r.), jak i Ministra Spraw Wojskowych (w 1939 r.). Ministerstwo przyznało na park w Sulejówku ok. 6,5 ha gruntu w południowo-wschodniej części poligonu tytułem 10-letniej dzierżawy, za opłatą 1 zł rocznie. Pierwotnie park miał

mieć długość ok. 380 m i głębokość ok 175 m i znajdować się w samym rogu poligonu od szosy Cechówka – Okuniew w stronę Sulejówka. Ostatecznie zwężono pas do ok. 140 m i wydłużając go aż do ścieżki idącej przez poligon z Sulejówka do Okuniewa. Niestety inwestycję zatrzymał wybuch wojny. Poza funkcją prezesa, Mieczysław Kowalski był również członkiem zarządu (1933), członkiem komisji elektryfikacyjnej (1929-1931) i jedną z czterech osób - wraz z Jędrzejem Moraczewskim, Bolesławem Miernowskim i Cezarym Łagiewskim - które udzieliły Stowarzyszeniu Przyjaciół Sulejówka pożyczki na budowę sieci elektrycznej. Przewodniczył również komisji regulacyjno-budowlanej (od 1929), reprezentował także SPS w Komitecie Budowy Kaplicy Chrystusa Króla w „Helinie”, ukończonej w 1931 r. W latach 1937-39 był członkiem Sądu Honorowego stowarzyszenia. SPS kierowane przez Mieczysława Kowalskiego zajmowało się wszelkimi zagadnieniami dotyczącymi funkcjonowania Sulejówka – od dużych zadań infrastrukturalnych jak elektryfikacja, odwodnienie czy naprawa dróg, poprzez porządkowanie numeracji domów, nadawanie nazw ulicom, aż do drobnych kwestii życia codziennego, jak starania o korzystny rozkład jazdy pociągów, regulacja ruchu rowerowego, poprawa działania centrali telefonicznej czy bezpieczeństwo kąpeli w gliniankach k. cegielni. Stowarzyszenie Przyjaciół Sulejówka podejmowało również działania i uczestniczyło w decyzjach dotyczących aspektów administracyjnych letniska Sulejówek. Na posiedzeniu Zarządu w 1928 r. powstał pomysł utworzenia jednego sołectwa na cały Sulejówek. Na Walnym Zebraniu w dn. 7 września 1929 r., w obecności wójta i sekretarza gminy Okuniew, został zaprezentowany i przyjęty przez ogół wniosek utworzenia sołectwa Sulejówek w następujących granicach: od wschodu granica osady Cechówka, od północy szosa Rembertów-Okuniew, od zachodu linia rowu łączącego przepust kolejowy z przepustem pod szosą Rembertów-Okuniew, linia kolei od tego przepustu w stronę Woli Grzybowskiej od ul. Koniecpolskiego i ul. Koniecpolskiego, od południa granica osady Szkopówka, od ul. Koniecpolskiego do granicy osady Cechówka. W protokole z Walnego Zgromadzenia SPS w dn. 21.06.1931 r. pojawiło się sformułowanie: „wobec istnienia odrębnego sołectwa Sulejówek”, z czego wynika, że zamierzenie się powiodło. Członkowie Stowarzyszenia znajdowali się też w składzie komisji granicznej wyznaczającej granice Sulejówka w myśl Rozporządzenia M.S.W. z dn. 31 lipca 1929 r. o zmianie granic gmin Okuniewa, Wawra, Wiązowny i Marek. Aby pilnować spraw Sulejówka w gminie Okuniew, na zebrania Rady Gminnej wysyłani byli delegaci SPS z głosem doradczym, co na wniosek prezesa Kowalskiego zdecydowano się umieścić w statucie Stowarzyszenia. Zadaniem delegata było informowanie Rady o potrzebach społeczności Sulejówka i obrona jej interesów. Współpraca nie układa się jednak dobrze, więc przedstawiciele SPS wystartowali z powodzeniem w wyborach do Rady Gminnej (1930 r.), a jednocześnie rozważane było odłączenie od gminy Okuniew i utworzenie gminy samodzielnej, wspólnie z Miłosną lub wspólnie z innym sąsiednim letniskiem. Mieczysław Kowalski proponował utworzenie gminy letniskowej złożonej z czterech miejscowości: Miłosny, Sulejówka, Woli Grzybowskiej oraz Wesołej, i został upoważniony do pertraktacji w tej sprawie. Kwestia utworzenia własnej gminy letniskowej z Cechówką i okolicami Sulejówka odżyła w 1932 r., ale ostatecznie samodzielną gminą Sulejówek został w 1939 r. W uznaniu zasług Mieczysława Tytusa

Kowalskiego dla Sulejówka, został on w 2025 r. pośmiertnie uhonorowany tytułem Zasłużonego dla Miasta Sulejówek.

Źródła:

- B. Kowalska: Wspomnienie Warszawskiego Powstania w: Eugeniusz Ajewski: Mokotów Walczy 1939-44. Relacje. T. 7, Wyższa Szkoła Handlu i Prawa, Warszawa 2004 s. 139.
- Obrona państwa w 1920 roku. Księga sprawozdawczo-pamiętkowa Generalnego Inspektoratu Armji Ochotniczej i Obywatelskich Komitetów Obrony Państwa, Warszawa, 1923, s. 238-240.
- Stowarzyszenie Przyjaciół Sulejówka. Protokoły zebrań Zarządu z lat 1928-1939, Z. 1., Towarzystwo Przyjaciół Sulejówka, Sulejówek 2021, s. 13-110, 115.
- Dudzińska, M.E.: Architektura Sulejówka od początku XX wieku do 1939 roku, praca magisterska niepublikowana, UMCS, Lublin 1981, s. 40.
- Kurjer Warszawski nr 203 z dn. 25.07.1903 r., 3.
- Dziennik Poznański nr 121 z dn. 27.05.1919 r., s. 3.
- Tygodnik Handlowy nr 25 z dn. 12.11.1920, s. 354.
- Obwieszczenia publiczne. Dod. do Dziennika Urzędowego Min. Sprawiedliwości, nr 52 z dn. 30.06.1923 r.
- Tygodnik Handlowy nr 38 z dn. 18.09.1925 r., s. 4.
- Świat nr 40 z dn. 1.10.1927 r., s. 23.
- Przegląd artystyczny. Dwutygodnik Ilustrowany nr 5 z 29.10.1927 r., s. 13.
- Kurjer Czerwony nr 24 z dn. 2.03.1929 r., s. 6.
- Rocznik informacyjny o spółkach akcyjnych w Polsce. R. 2, 1930, pozycja nr 948.
- Express Poranny nr 59 z dn. 28.02.1932 r., s. 9.
- Tygodnik Handlowy: czasopismo poświęcone sprawom gospodarczym: organ Stow. Kupców Polskich w m. Warszawie, nr 17 z dn. 22.04.1932 r., s. 2.
- Tygodnik Polska Gospodarcza z. 48 z dn. 26.11.1932 r., s. IX
- Obwieszczenia publiczne. Dod. do Dziennika Urzędowego Min. Sprawiedliwości, nr 4 z dn. 14.01.1933 r.
- Obwieszczenia publiczne. Dod. do Dziennika Urzędowego Min. Sprawiedliwości, nr 8 z dn. 4.11.1933 r.
- Codzienna Gazeta Handlowa nr 258 z dn. 10.11. 1934, s. 6.
- Statut Ogólnopolskiego Zrzeszenia Importerów, Eksporterów i Przetwórców Futer z dn. 17.06.1937 r.
- Codzienna Gazeta Handlowa nr 125 z dn. 3.06.1938 r., s. 3.
- Monitor Polski nr 103 z dn. 5.05.1939 r.
- Niepublikowane protokoły zebrań Zarządu SPS z dn. 30.06.1939 r. i z dn. 29.07.1939 r.
- Niepublikowane protokoły walnych zebrań SPS w dn. 5.10.1937 r., 22.05.1938 r. i 29.05.1939 r.
- Wywiad Agaty Ostrowskiej z Bożeną Kowalską, córką Mieczysława Tytusa dla Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie. „Historie mówione nowoczesności”, 29.02.2020 r. cz. 1.
- Korespondencja Justyny Sadowskiej z Mayką Holst, wnuczką Mieczysława Tytusa, z dn. 6.02.2025 r. i z dn. 8.02.2025 r.

- Relacja Mayki Holst, wnuczki Mieczysława Tytusa dla Justyny Sadowskiej z dn. 9.02.2024 r.
- <https://www.1944.pl/archiwum-historii-mowionej/alina-mazurkiewicz,632.html>
- Akt urodzenia Mieczysława Tytusa Kowalskiego
<https://metryki.genealodzy.pl/index.php?op=pg&id=83&sy=131&kt=4&plik=118-121.jpg>
oraz Akt małżeństwa Mieczysława Tytusa Kowalskiego i Marii z Maleckich.
- Akt zgonu Mieczysława Tytusa Kowalskiego:
<https://metryki.genealodzy.pl/metryka.php?ar=8&zs=9247d&sy=5580&kt=3&skan=0478-0483.jpg>
- Akt ślubu Mieczysława Tytusa Kowalskiego z Marią z Maleckich:
<https://metryki.genealodzy.pl/index.php?op=pg&id=1186&se=&sy=4595&kt=1&plik=308-309.jpg&x=0&y=279&zoom=4.5>

Fot. Archiwum rodzinne Mayki Holst.